

Майфет Григорій Йосипович
(1903 – 1975),
український письменник, мистецтвознавець,
критик, був репресований, уродженець м. Ромни.



Тяжкі обставини життя критика і літературознавця Григорія Майфета призвели до тривалої перерви в діяльності вченого, до його знесилення і дочасного виходу з літературного процесу. Але той факт, що науково-критичні дослідження Г. Майфета були широко відомі в 20-30-х роках і принесли користь українському літературознавству того часу, змушує нас говорити про особу письменника з повагою і вдячністю.

Майфет Григорій Йосипович народився 1 серпня 1903 р. в м. Ромнах на Полтавщині (тепер Сумська обл.) в родині священика. Під час громадянської війни, за власним свідченням, «втікав з батьком у Крим разом з білими. 1921 р. повернувся до Полтави, учився в Інституті народної освіти». Після закінчення працював у школі, а з 1926 р. заочно навчався в аспірантурі Харківського інституту ім. Т.Г. Шевченка. Захистив кандидатську дисертацію з фаху західноєвропейських літератур. В 1931-1934 рр. викладав у Полтавському педінституті та музичному технікумі.

Григорій Майфет вільно володів англійською, французькою, німецькою, італійською та іспанською мовами.

З 1925 по 1934 р. написав понад 100 літературно-критичних праць з української та зарубіжних літератур.

Як дослідника Г. Майфета цікавило широке коло питань і проблем. З однаковою пильною увагою він проводив спостереження над усіма жанрами художньої творчості, а також над кінотворами і музикою, перекладами і лінгвістикою. Ці спостереження увійшли до його численних статей-аналізів. Його перу належить одна з кращих узагальнюючих монографій про Павла Тичину «Матеріали до характеристики творчості П.Г. Тичини» (1926). Та найбільше визнання молодому дослідникові принесла праця «Природа новели» в двох томах (1928 і 1929 рр.). Тут Г. Майфет виявив себе серйозним теоретиком, його монографія не втратила свого історичного значення й сьогодні.

Володіючи європейськими мовами, Г. Майфет працював також над дослідженням перекладів. 1927 р. в журналі «Плужанин» він публікує статтю «Англійські переклади з Шевченка», присвячену розгляду перекладів Е. Войнич. Критик аналізує художні якості перекладів шевченківських творів «Минають дні», «Зоре моя вечірняя», «Понад полем іду», «Заповіт» та ін. і оцінює працю Войнич позитивно. Майфет висловлює у цій праці свою думку на перекладництво.

“Очевидячки, – пише він, – ідеальним перекладом буде той, який з’єднує в собі точність копії з самостійним художнім значенням”.

В цей час Майфет публікує статті: “Т. Шевченко в французькій інтерпретації” (“Життя й революція”, 1928, № 3) та “Композиційна архітектоніка поезії “Мені однаково” та її відтворення в німецькому й англійському перекладах” (1929). Зацікавившись творчістю Ст. Цвейга, критик налагодив з ним листування, почав вивчати його твори. Інтерес до цієї теми він зберігав протягом усього життя.

Ряд цікавих статей з рубрики “Риси до літпортрета” Г. Майфет присвятив О. Досвітньому (1928), В. Вражливому (1929); про театр писав у критичних нотатках “До постановки “Віс” в театрі ім. Заньковецької” (“Наше слово”, Полтава, 1928, № 1).

1934 р. журнал “Радянська література” № 10 публікує останню статтю Майфета “А.П. Чехов - новеліст”. У цьому ж номері читачам повідомлялось, що черговий номер журналу надасть нову працю популярного на той час критика “М. Коцюбинський”, та вона вже не потрапила до друку.

Творче сходження Г. Майфета обірвав сталінський терор. 5 грудня 1934 р. Полтавським відділенням НКВС було підписано ордер № 3 на арешт письменника. Звинувачення: “Брав активну участь в організованій контрреволюційній діяльності”. Що за цим крилося?

Знайомство з Миколою Хвильовим, дружба з Сергієм Пилипенком, який на той час уже був заарештований. Саме за ці “гріхи” Г. Майфет потрапив до розряду контрреволюціонерів і в числі групи провідних українських письменників постав 27-28 березня 1935 р. в Києві перед виізною Військовою колегією Верховного Суду СРСР.

Вирок був – 10 років концтаборів. Спочатку покарання відбував у районі Медвежегорська на Білому морі (до 1939 р.), потім був етапований у табори Воркути, де був до звільнення 1946 року. За приписом властей поселився в селищі Канів на Печорі.

Та вже 25 грудня 1950 р. управління МДБ Печорської залізниці прийняло постанову про арешт Г. Майфета. При обшуку в нього вилучено 1377 сторінок записів, 150 книг власної бібліотеки. Звинувачення були стереотипні: в 30-ті роки перебував “у терористичній організації українських націонал-боротьбистів”. Хоча винним себе Г. Майфет не визнавав, особлива нарада при МДБ СРСР все ж ухвалила: він заслуговує заслання на поселення в Комі (м. Чиктивкар) під нагляд органів Держбезпеки.

Відомо, що 1955 р. Майфет повернувся до Полтави. Тільки місцеві власті не надали йому ні роботи, ні житла. Г. Майфет повернувся на місце заслання.

Після реабілітації в 1965 р. він почав потроху повертатись до літератури. Написав статтю про переклад С. Кирсановим вірша А. Міцкевича “Непевність”, оповідання “Тріо Чайковського” та “Поезія і правда “Большого вальса”. Потім захопився опрацюванням супровідного тексту до фортепіанного циклу П. Чайковського “Пори року”. В 1957 р. написав етюд “Зустріч”, присвячений побаченню з М. Зеровим 1927 р. в Криму.

Г. Майфет буває і на Україні, налагоджує зв’язки з літераторами, зустрічається з О. Гончаром, П. Тичиною. У квітні 1965 р. він писав: “Стихія мемуарів захопила мене цілком. Цвейгу досить однієї години на добу. Весь інший час вистукою мемуари... Зроблені: Підмогильний, Вражливий, Шепотьєв... Часом обливаюся слізьми: таке все дороге і так неймовірно боляче!” В цей час і намітились два мемуарні цикли – “Епітафі” та “Новели неволі”. “Хотілось би хоч перед смертю чим-небудь бути учасником літературного процесу, та щоб це “що-небудь” було не дрібницею”, – так мріялось. В 1966-68 рр. Г. Майфет опублікував близько 70 кінорецензій, мав ще багато задумів. Але зневіра в справедливості, матеріальні труднощі привели його до відчаю, і він у вересні 1975 р. покінчив життя самогубством.

Свою велику бібліотеку й архів Г. Майфет передав на збереження до літературного музею-архіву в Києві.

Література

Майфет Г. Матеріали до характеристики творчості П. Тичини. – Х., ДВУ. – 1926.

Майфет Г. Природа новели. Т.1,2. 1928-1929.

* * *

Історія української літератури у восьми томах. Т.6. Література періоду боротьби за перемогу соціалізму (1917-1932). – К.: Наук. думка, 1970. – 515 с.

Про Г. Майфета – с.52, 54, 80.

Історія української радянської літератури. – К.: Наук. думка, 1964. – 803 с.

Про Г. Майфета – с.83.

UKRAINE. A Concise Encyclopedia. V.I. – Toronto. – Canada. – 1963. – 1185 с.

Про Г. Майфета – с.967.

Encyclopedia of Ukraine. V.III.L-Pf. – Toronto. – Canada. – 1993. – 872 с.

Про Г. Майфета – с.271.

* * *

Гомін М. Григорій Майфет // Український Календар. – Варшава, 1973. – с.194-197.

Мельник В. Майфет Григорій // ...З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій. Вип.1. – К.: 1991. – с.314-317.

Славутич Я. Розстріляна муза. – Детройт, 1955 – 93 с.

Про Г. Майфета – с.10.

* * *

Граб В. Трагедія Григорія Майфета // Зоря Полтавщини. – 1990. – 9 серп.

Савченко І. “Писати можна і на Печорі...” // Вітчизна. – 1990. – № 7.